

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

Prețul Abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 10 coroane
" " " " pe 1/2 an . . . 5 " "
" România și străinătate pe an . . . 14 franci
" " " " " pe 1/2 an 7 " "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
edicta etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor

Corespondințele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

„Cuvântul unui preot“

Sub acest titlu publică „Dreptatea“ un articol ieșit din penna unui preot, care articol, pentru cuprinsul său, ținem a-l reproduce în următoarele:

Am citit instrucțiunea consistorială metropolită cât și pastoralele Prea Sfinților episcopi în privința introducerii legilor bisericești. Toate sunt pline de sfaturi și învățături provenite de la inimă și merite a străbate și la inimile cele mai împetrite întăriindu-le în sințul religios. Și oh! ce bine prind asemenea sfaturi, asemenea învățături chiar acum, când trăim întră împrejurări așa grele. — Trăim între împrejurări grele, când stăpânirea lumească în loc de a da mâna de ajutoriu bisericești întru susținerea religiosității și moralității, lasă teren prea liber poporului, care — ne-ajuns încă la perfecțiune — ușor poate rătăci și a se ruina moralmente când apoi cu toată mulțimea legilor și ordinațiunilor nu va fi în stare a restabili morala publică.

Așa d. e. întru stăpânirea concubinatelor, de și organele noastre bisericești în repetite rânduri au făcut representațiuni la guvern, cerându-i ajutoriu, dar afară de unele ordinațiuni în parte mare rămase neexecutate, nu s'a făcut nimic. Ba, ce e mai mult, chiar nici în noaua lege nu este prevăzută nici o dispozițiune în privința aceasta, adevă că pe deapsă îl ajunge pe acela, care nu se căsătorește nici civil, nici bisericește? Oare nu este acesta un teren prea liber pentru popor? Noi ne laudăm în gura mare, că ne depărtăm cu pași repezi de barbarism, pre când din contră ne apropiem de el. În timpurile vechi oamenii adorau individualismul, căci își ziceau: dacă individul e fericit atunci și statul e fericit. Opiniunea modernă însă e: întâiu statul, apoi individul. Cea dintăiu și mai mare poruncă din legea dumnezească e: Iubește pe dcaproapele tău ca pe tine însuși, ear sânta scriptură zice: Ești tu amenințat de cutare inimic, și ești silit a merge în contra lui în rebel, beliducele se anunțe mai în-

tăiu poporului următoarele: Cine e fricos, sau are să îngrijească de soție și copii, de casă și de economie acela să rămână acasă. Individualismul este principiul, pe basa căruia poate să prospereze atât individul cât și statul. Astăzi însă nu valorează nimic, ba e chiar ignorat. Căsătoria civilă nu e altceva, de cât o îngrijire superfluă a statului. Statul însă are un bun stomac și nu e mirare când vom deveni o a doana Sparta. În Sparta au fost uciși pruncii neputincioși, pentru că nu puteau fi de folos statului.

Dacă statul a crezut, că prin noaua legi slăbesce legătura sântă dintre creștini și biserică, se înșală. Eu nu cred, că un creștin adevărat se va lăsa influințat prin momelile și promisiuni goale. Ear cei decăzuți și așa sunt numai nisce lăstari stricați și vărmoși din sănătosul trunchiu al creștinătății, după aceia nu poate fi pagubă. Dar să nu uite statul, că ori-ce medalie are și parte întoarsă. Cu cât mai mult pond pune pe liberalism și nu respectează biserică, cu atâta va trebui se zidească mai multe temnițe.

Pe noi însă, pe cari Dzeu ne-a rânduit să fim păstori turmei cuvântătoare, lovitura aceasta provenită asupra bisericești din partea statului să ne deștepte din amortală în care mulți din noi am zăcut, și cu îndoit zel cu îndoită rivnă ascultând glasul mai marelui păstorilor să ne punem pe lucru prin cuvântări adese, prin vorbiri și sfaturi, prin purtare esemplară religioasă să influințăm asupra poporului să-l întărim în credință și religiozitate, căci însuși Chr. ne îndeamnă spre aceasta prin cuvintele, „așa se lumineze lumina voastră înăntea oamenilor, că vărând faptele voastre cele bune să preamărească pre tatăl vostru, carele este în ceriuri.“

Fost'au timpuri ca acelea, și încă nu așa îndepărtate, când moralitatea și religiozitatea se aflau în stare decăzută nu numai la poporul de rând, dar chiar și la preoțime, așa de es. în 31 Martie 1813

se aduce la cunoștință prin consistoriul din Vêrșeț preoțimei că: Preoții Petru Joanoviciu din Fizeșiu și Nicolae Magdescu din Herendesci însoțindu-se cu lotrii de cai au fost osândiți la 2 ani închisoare și astfel în lăpêdați din cinul preoțesc. Preotul Ioan Maria din Jarjova însoțindu-se cu lotrii a furat lada cu banii statului din Cîrâncebeș. Pentru aceasta a fost osândit la moarte, ear în biserica Logoșului a fost lipsit de darul preoției (17 Decembrie 1804) s. a. multe cazuri s'au întemplat. În privința religiosității și neobservării datinelor bisericesti încă s'au făcut vinovați mulți preoți, dar au fost aspru pedepsiți. Așa d. e.:

Preotul Mihail Popoviciu din Bozoviciu pentru-că a trimis diaconul său cu un mirean spre a tăia prinoasele la praznice în casele creștinilor, a fost aspru pedepsit (3 Februarie 1799).

Preotul din Surduc Pavel Popoviciu pentru că a ademenit pe colegul său preotul Zaharieviciu, ca să cunune pe nora sa acasă seara fără strigări și țidulă, — cel dintăiu a fost judecat la 15 zile arest consistorial, ear cel din urmă o lună arest și 9 luni pierderea venitelor. Majestatea Sa a asprit aceasta judecată și anume: cel dintăiu la o lună arest și s'a lipsit de slujbă, ear cel din urmă lipsit cu totul de preoție (a. 1801).

Tot pentru o asemenea faptă și preotul din Rusca a fost lipsit de preoție (13. Maiu 1803). Preoții Logoșului Pavel Petrașcu și Damaschin Lăpêdatoviciu pentru nesubordonare și renitență cel dintăiu a fost mutat la Rugi, ear celalalt cu o lună arest au fost pedepsiți ș. a. multe cazuri.

În privința religiosității s'au emanat mai multe circulare din partea episcopilor spre a se săvârși regulat în toată ziua utrenia, ceasurile și vecernia, ear în Dumineci și sêrbători liturgia. Sê se țină catechisațiune cu copii în școală, ear cu cei adulți în biserică. Tot așa vedem cu satisfacțiune, că și stăpânirea lumească, ba chiar și dela treptele tronului împêrătesc s'au emanat îndrumări în aceasta privință, așa d. e.

1. Episcopul Șacabent ordonează aspru, că nici un preot să nu cunune până când mirele și miresa nu vor sci rugăciunile, ba și pe cei de curênd căsătoriți să 'i învêțe rugăciunile (11 Martie 1796.)

2. Se ordonează propunerea Catechisațiunii în școală, tâlcuirea rugăciunilor în biserică în loc de priceasnă (23 Ianuarie 1801.)

3. Prin decretul împêrătesc ddto 22 Iuliu 1802 Nrul 13493 se ordonează, că copii eșiți din școală să fie siliți prin autoritățile politice în toată Dumineca și sêrbătoarea a veni d. a. la Catechisațiune. (6 Martiu 1803).

4. Ordinează, că pe basa ordinului consiliului ung. ddto 2 Iunie 1816 Nrul 19.040 preoții sunt datori sub aspră răspundere a face regulat liturgia în toate Duminecile și sêrbătorile (29 Iunie 1816) iar prin ordinul consiliului ung. ddto 25. Maiu

1819 Nrul 13.318 se ordonează, că preoții în toate zilele să facă slujbă la biserică, adecă utrenia, ceasurile și vecernia, la care să meargă și copii de școală.

5. Prin cerc. ddto 23 Martie 1826 se ordonează, că Majestatea Sa a binevoit a porunci, că preoțimea sub grea răspundere să propună catechisațiunea în școală, ear în 27 Ianuarie 1828 tot Majestatea Sa poruncesce, că preoțimea să propună catechisațiunea și adulților (22 Martie 1828).

6. Comitatul Cărașiu prin consistoriul din Vêrșeț îndruma preoțimea a sfătui poporul să vină la biserică ear pe cei cari nu vin să-i arête autorităților politice spre a fi pedepsiți (28 Aprilie 1828).

Pentru împlinirea consciențioasă a datorințelor și anume pentru zelul dezvoltat întru propunerea catechisațiunii protopopol Mehadiei Stoica, apoi preoții Popoviciu din Berzasca, Stoicoviciu din Pojejena cu laudă și mulțămîtă din partea comandai militare au fost distinși, ear preotul Dobromirescu din Dubova cu 60 fl. v. a. a fost remunerat (21 Iunie 1815). Ear din contră, pentru neobservarea acestor rândueli au fost pedepsiți o mulțime de preoți cu aspre pedepse. Așa d. e. preotul din German, Popoviciu, pentru că în zi de Duminecă n'a săvârșit liturgia, cu 14 zile arest a fost pedepsit (29 Iunie 1816). — Astăzi în câte biserici nu se face liturgia în multe Dumineci, ba cunosc un caz concret, când în ziua de schimbarea la față în a. c. preotul n'a făcut nici liturgia nici slujba de mulțămîtă pentru Majestatea Sa, căci s'a grăbit a face o excursiune de plăcere. Alții earăș din diferite cauze și afaceri nu țin slujbe regulate, ear' cuvântul lui Dumnezeu în puține biserici va resuna din când în când, ear în cele mai multe nici de cum.

De când deci mai marii bisericesti au început a mai slăbi din controla de lipsă asupra activității și purtării preoțimei, de când nu se mai ține regulat slujba în toată ziua la biserică, ca așa să se dedee pruncii de mici a cerceta biserica, de când nu se mai ține catechisațiune cu adulții în Dumineci și sêrbători d. e., de când dela cei ce se căsătoresc nu se mai cere neîncunșurat de lipsă cunoascerea rugăciunilor — de atunci a început a slăbi și religiositatea, de atunci datinele noastre bisericesti devin mai desconsiderate.

Oare se nu mai corespundă cu timpul modern acele rândueli, cari cu atâta asprime s'au observat în timpurile mai vechi? Oare se nu fie mai mult de lipsă acestea și în ziua de astăzi? De nu vê veți întoarce, — zise Isus odinioară cătră poporul jidovesc — și să fiți ca pruncii, nu veți intra întru împêțația lui Dumnezeu. Ear noi de nu ne vom întoarce la acelea rândueli vechi, bune și folositoare, vom merge repede spre demoralizare. Dacă în porțiune cu cultura minței nu vom cultiva și simțul religios, vom cresce din copii nostri tot atăția anarhiști și socialiști.

Noi preoții însă de vrem să fim adevărați păstori sufl tesci, să dovedim în faptă, că dacă posedem o cultură mai mare decât preoții din timpurile mai vechi, apoi în proporțione cu cultura ce o avem s'a dezvoltat în noi și simțul religios. Și numai dacă vrem, apoi putem să fim la înălțimea chemării și fără a fi de lipsă asemenea ordinațiuni aspre ca cele amintite mai sus. *Să nu ne tot lăudăm că poporul e destul de tare în credință, că ține morțiș la d-tinele bisericesci, și prin urmare n'avem să fim îngrijiți de soartea lui, ci să dezvoltăm o activitate mai mare, dacă vrem să păstrăm și să ferim de stricăciune trunchiul încă sănătos al creștinătății.*

Am văzut cu plăcere, că protopresbiterul Caransebeșului înțelegând vocea bisericii, a arhierelui, n'a pregetat a convoca pe preoții săi tractuali și a se consulta asupra mijloacelor, prin cari să lupte întru întărirea simțului religios, și așa ar fi bine să facă toți dnii protopopi, căci dacă spiritul de asociare a pătruns până chiar și la stratele cele mai de jos ale societății omnesci, de ce chiar la noi preoții să fie superfluu așa ceva? la noi cari suntem numiți lumina lumii? În aceste conferințe am avea să discutăm simplu asupra mijloacelor și modalității cum am putea lucra mai bine, mai cu succes întru întărirea simțului religios și întru susținerea datinelor bisericesci. Prin aceasta am da dovadă, că am înțeles, am priceput vocea bisericii vestită noauă prin rostul arhierielor nostri, și nu vom lăsa, ca glasul lor să resune în pustie. *La lucru deci frați preoți, că cu noi va fi Dumnezeu!*

P.

Aduarea generală-jubilară

a „Reuniunii învățătorilor gr. or. români din diecesă Caransebeșului.“

(fine)

După inaugurarea monumentului descrisă în numărul trecut al „F. D.“, a avut loc banchetul în sala cea mare dela „Pomul verde“, la care au luat parte 117 persoane. În fruntea mesei, cu mult gust aranjată, sta P. S. Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea și P. C. Sa Părintele Arhimandrit Filaret Musta încunjuțați de frunțașii Reuniunii, de membrii familiei Loga-Diaconoviciu și de reprezentanții diferitelor corporațiuni.

Primul toast ridicat la banchet a fost al Arhipăstoriului nostru în sănătatea Măestății Sale Împăratului și Regelui Francisc Iosif și a casei domnitoare*). Presidentul

*) La acest loc amintim și noi, că toastul Prea Sântitului Episcop diecesan Nicolae Popea a fost pentru Măestătea Sa Împăratul și Regele nostru apostolic Francisc Iosif I. și pentru înalta casă domnitoare, și nu pentru guvern, precum poate cu intențiune au răspândit mai multe foi, între cari și Telegraful român din Sibiu.

Mai adaugem aci, că alt toast Prea Sântitul nu a ținut.

La parastasul de Lună au fost amintiți numai Episcopul Ioan și directorul Constantin.

Red.

reuniunii Dl I. Ionaș pentru sănătatea și viața îndelungată a P. S. S. Domnului Episcop, protectorul Reuniunii. Notariul reuniunii pentru părintele Arhimandrit; Părintele Arhimandrit pentru Reuniune. Colonelul Dragoescu mulțămescă aceloră, cari prin monumentul ridicat au eternizat în mod văzut memoria moșului său și finesce vorbirea sa cu „să trăiască învățătorii“. Protopresbiterul Ioan Pinciu pentru membrii familiei Loga. S'au mai toastat pentru reprezentanții reuniunilor surori, veniți la adunare; pentru comitetul reuniunii; pentru profesorul din Brașov Ioan Popea; protopopul Putici; directorul Velovan; pentru comuna politică, profesorii de pedagogie etc.

Gata de plecare oaspeții au ascultat „Oda ocașională“ a tinerului Vasile Muntean.

În decursul banchetului ne-a încântat muzica din loc cu cântece naționale.

Cu ultima ședință, care s'a ținut în aceeași zi pe înserate, adunarea generală din acest an și-a gătat agendele sale.

În această ședință s'au ales de membri onorari ai Reuniunii Părintele Arhimandrit Filaret Musta, directorul Stefan Velovan și președintele sedrii orfanale St. Antonescu.

Raportorul comisiunii finanțiale se ia la cunoștință și propunerile ei se primesc afară de ultima. Propunerea aceasta a fost, ca să se satisfacă petițiunii dlui învățătoriu din Bănat-Comloș Iuliu Vuia. D-Sa cere dela reuniune un ajutoriu de 200 fl. cu scopul, să întreprindă călătorii la Pesta, Viena, Praga, Sibiu etc. ca să adune material pentru o lucrare începută a sa *Istoria culturii române.**)

După ce s'a trecut preste acest obiect, învățătoriu G. Jian ia cuvântul și prin o vorbire bine simțită arată necazurile și neajunsurile cu care se luptă învățătoria noastră. D-Sa își încheie cuvântarea cu propunerea, ca să se aleagă o comisiune, care să adune gravamentele învățătorilor, apoi pe baza acestora să compună un memorandum, care să fie prezentat prin comitetul Reuniunii Venerabilului Consistoriu.

Propunerea aceasta destul de binemotivată în cuvântare se primește cu însuflețire; ear în comisiune se aleg Dnii: Andreiu Ghidiu, Stefan Antonescu, Ilie Trăilă, Ioan Marcu, Traian Lința, George Jian, George Dragoescu, Nicolae Băiaș, Ioan Miclea, George Țunea și Ioan Vidu.

Asemenea s'a luat la cunoștință raportul bibliotecariului Stefan Albu.

Considerându-se mai departe invitațiunea Dlui I. Trailă se decide ca loc pentru adunarea generală din anul viitoriu Oravița.

Comisiunea esmisă pentru înscrierea de membri noi prezentează declarațiunile următorilor: membri fondatori Ilie Curescu președintele Comunității de avere, Stefan Petroviciu avocat în Logoj, Ioan Nemoian avocat și Dr. Petru Barbu profesor în Caransebeș și ale multor membrii ordinari.

*) Raportul Dreptății — de care ne-am folosit și noi în această dare de samă, mai ales pentru momentele, la cari n'am fost de față — putea fi scris fără semne de întrebări la descrierea debaterii asupra acestei propuneri.

Red.

Se trece apoi la alegerea viitorului Comitet și se aleg cu aclamațiune de: Președinte Ionon Ionaș, vice-președinte Martin Tapu, notariu George Cătană și Iosif Velcean, cassariu administratorul protopresb. Aureliu Drăgan, bibliotecariu Stefan Albu, avocat Coriolan Bredicean; membrii în comitet: Ioan Budișan, Patriciu Dragalina, Dimitrie Novac, Anton Sabin, Romul Ancușa, Vasilie Ciuta, Ioan Birulescu, Stefan Alexă, Ioan Vidu și Serafin Jurca.

Alegându-se încă o comisiune, carea să mulțamească în numele adunării generale P. S. S. D-lui Episcop, comunei bisericesci, comunei politice, comunității de avere și comitetului de primire pentru ajutorul dat, ca adunarea se succedă atât de bine, — președintele Reuniunii prin cuvinte, ce es dela inimă și intră la inimă, închide ședința, prin urmare și adunarea generală din acest an.

Părintele Arhimandrit Filaret Musta, care a avut ultimul cuvânt încă adresează învțătorilor prezenți câte-va cuvinte făcând alusiune la *disciplina*, de care trebuie să ținem cont la toate întreprinderile noastre.

Între însuflețite strigăte de „*să trăiască*“ frunțașii reuniunii părăsesc sala. Sara a fost cină comună; ear mâne zi cu trenurile de dimineață mulțimea oaspeților părăsesc Caransebeșul, de bună samă ducând dulci suvenirii dela adunare.

Studiu

despre Celți și numele de localități.

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(continuare)

Bersobis, Bersovia, Buridava, Burticum, Brucla, Brutia, nume locale și Burii, Buridensii, Bourgones poapoare în Dacia.

Aceste nume sunt toate din Dacia vechiă și după pregătirile de mai sus, se le înțelegem.

Bersobis rîu, *Bersovia* oraș amintite în calea împăratului Traian, când a mers dela Viminutium (din Sârbia) spre Tibiscum (din Caraș). *Bersobis* din ber deal și sa prejur, teren, deci: Ber-sa; pentru ca să se formeze numele de rîu, s'au adaus celticul: abh, abha, apă, în compozițiune: ber-s-abha; is din cabăt e adaus superflu. Acest abha=apă, rîu s'a format în: ava și ova deci Bersaba, apă din prejur de deal (vezi Ivana). În numele *Bersovia*, ce se vede a fi o formă mai târzie ia înseamnă loc, până ce de regulă înseamnă: țară, teren. Din *Bersobis* avem azi Bêrsava, Berzava numele rîului ce curge în Timiș. În forma Bêrsa avem numele de azi Bêrsa țara lângă Brașov¹⁾. Și acest nume, prin strămutarea literilor, e Bersov. În Palestina a fost Berseba, un lac, unde eba, e abha, apă, ava.

Burii au fost un popor în Dacia (Dio Cassius cap. 8) Dații aduc lui Traian o ciuparcă, pe carea era scris latinesce, *Burii* și că ceialalți aliați sfātuiesc pe Traian,

¹⁾ Țara Bêrsei Sașii o numesc Burzenland Wilh. Oberm. I. 318 arată cum scrietorii Slaveni Dobrowszky, Kopitar, Kollár Namuch, Palatzky și alții s'au trudit, ca toate numele locale să se esplice din Slavena, dar fără succes. Asa burzen din bury întunecoș, burza viscol, pora timp réu, boreas, vânt de nord. Ce prostiă!

ca să re'ntoarne. Bur înseamnă deal munte, us os, om, i oameni, deci Burii înseamnă deleni, munteni. Am aflat o esplicare din bu (bou, vită) și air (om) deci: buari boi-iari, prăștori sau păzitori de boi, — dar' nu se poate primi. Buridava e fost orașul sau cetatea Burilor; dava înseamnă cetate, loc întărit. După colonizare se amintesc de un popor Buridensii în Dacia. În bur-id reafăm forma: burda, burad burid, unde bur înseamnă deal, ad=id (da) prejur, teren, eară ensii e adaus de pe timpul Romanilor, și ensis e un sufix, prin care s'a însemnat teritoriul unei provincii, unui prejur în Dacia, pe Dacia Malv-ensis, Dacia Apulensis. Buridensii înseamnă locuitori din prejur, teren de dealuri, de munți, deci Muntenieni, Delinieni.

Burticum oraș în Dacia. Bur s'a esplicat; t din ta=da; bur-ta prejur de deal; s'a adaus ic, ce înseamnă loc aci pentru sat, oraș, în compozițiune: bur-t-ic, loc, locuință la prejur de deal; um e adaus latin, și e superflu, pentru-că um tot aceea înseamnă, ce ic; um purcede din celticul, grecul on; și în altă formă e ma. În România se află formele: Barta, Bărtaluș, Barteni sate; Berta pichet de graniță pe munte în j. Prahova, Borta pârâu, Bortș munte în j. Muscel și apoi: *Burtia*, munte în j. Gorj. Iată și azi avem forma: Bur-t, ce înseamnă și azi teren la munte, munte. Ic se reafă în Celt-ike, Armorica, Thessalonike. Romanii mai totdeauna, cătră numele vechi, au adaus un sufix latin, de regulă: um.

Brucla oraș în Dacia. Acest nume s'a format din bru=bar deal; din c remas din ic, prejur, cum e mai sus forma Bracco, pentru-că u a scos pe i din cuvânt, și apoi din la, loc cel vëzurăm și mai sus, în Barad-la, în Scol-la, eară la celți a fost; lle, și lly, ce ca sufix în Anglia și Francaia se află și în forma ly, în Spania și Italia în forma lo, la noi în la lu, în alte părți le și el.

Brutia oraș în Dacia. Forma e identică cu: bur-t, dar bur s'a strămutat în bru. În Italia de jos Bruttia, și Brettia s'a numit țara Bruttilor sau a Brettilor, asemenea țară, loc cu prejur, teren de deal. În România se află formele: Brata-șanca, Brateni munte în jud. Arșiș (formă bună numai pentru nume de sat); Bretina munte în jud. Muscel (în seau diminutivul, an, en, în sau înseamnă loc); Bratoce munte în jud. Prahova. Oc e identic cu ic.

Bourgones nume de popor (Glig. Tocilescu, Dacia înainte de Romani, pag. 601). La Celți anume la Cambri, burch și burg înseamnă și deal și cetate; on din Bourg-on înseamnă: om, ce se reafă în Teut-on, Vall-on, eară es e plural latin, deci Burgonii. La Nemți Burg înseamnă cetate, și la început a însemnat numai o cetate zidită pe deal. Burgonii mai curënd înseamnă: Munteni decât cetățeni.

Borțoane

Deasupra satului spre nord sunt nișce petri mari de rudă de fer și se numesc Borțoane. Petrile aceste se află pe deal și numele dealului trebuie să fie bor-t-on, unde on înseamnă loc. Mulțime de materii ce se țin de mineralogiă și-au căpătat numele dela dealurile de unde s'au scos. Borțoane dela dealul Borțon. Bartenstein

or. în Prusia; barten e identic cu borton; en și on sufix ce înseamnă loc. Borton în Lipova nume de familie; și e nume și de batjocură pentru unul scurt și gros.

Buroniu

În partea sudică dela sat este un loc și un izvor, ce se numesc Buroniu. Ca nume de loc purcede din bur deal și on seau diminutiv, și atunci deluț, sau, on înseamnă loc și buron înseamnă loc la deal. Isoarele de regulă isvoresc din dealuri (cu stânci cu păduri etc.) și adeseori au nume identic cu dealul fără ca etimologic și după natura izvorului și a dealului să aibă același înțeles. p. e. am aflat Cibinus deal (din cab, deal și în mic) Cibinus riu (unde în trebuie să însemne: ean, în apă, riu); și Cibinum oraș unde um loc, și astfel loc la deal mic, sau loc la apă, riu de deal. Us e superflu, e latinizat. Din Cib-in s'a format Sibin, cu n, înmoiat Sibiniu și Sibiu. Buroniu, ca nume de izvor, purcede din bur-deal și on apă; sau bur din celticul bior apă și on mică la Gălli bior apă, și bioran apă mică, riu mic, adevărat păru. Până ce la celți an on etc. erau sufixe de diminutiv, azi la noi sunt de argumentativ, p. e. peatră, și petroniu, petroane. Astfel buron, ca nume de izvor e identic cu bior-an. Bior=bar apă, ni-au dat formele Bara, Bera, Bira, Bora și Bura, pentru mulțime de nume de păraie și de ruri; și fiindcă bar și toate formele trec în bra, și b în f, p, v, s'au format altă mulțime de nume de apă și riu. Între altele (W. Obermüller I. 713) brau și frau nemțesce înseamnă: Bach, românesce: părau (prau). În Irlanda a fost păreul Birgus (vezi Ierugă) azi se numesce Barrou; în România Parava, părau în jud. Putna; par=bar deal, avă din abba apă; din acest av a ramas ău, în păr-ău.

Boura (bura) numele unui riu în Achaia încă la Herodot 408 a. Cr. Bourina izvor de apă pe insula Kos. Aci dară bur apă, în, mică; celticul bior-an; din bur-in, bur-un nemțescul Brunn, Brunen fântână, ce e izvor mic, apă mică. Nemții venind peste Celți și așezându-se pe locurile Celților, au primit numele locale, cum le-au aflat, dar la numele dealului au adaus Berg [deal] la numele păraielor au adaus Bach [părau din bi mică și ach apă, vezi Peica] și pentru aceasta, e plăcere și ușor de a scruta numele locale de pe teritoarele germane și aceasta împrejurare a ajutat foarte tare esplicarea numelor locale. Astfel Bernbach (n arată pe diminutivul en, căci ar fi ber-en); Berre fluviu în Franția (rearată pe ar=ra loc, sau dacă e mare din er mare). Birbach, Borbach, Borebach; Borna (na ori loc, ori din bor-an) Bourne fluviu în Franția; Braubach Brubach, Brambach, Brumbach, [un m din n=an diminutiv, strămutat în m înainte de b, deci bar-an bach, apoi Bauerbach și numele păraului e identic cu Barbach ori Burbach. Dar celții, ca să exprime apa sau riu mic, înainte de nume a pus cuvântul bi, ce înseamnă mic, astfel: Biberbach; Biber-an (unde și an e diminutiv), Bibra, Bivora, unde b s'a schimbat în v. Acest vor se află la noi în is-vor mai înainte s-vor din bar apă. Svir un riu în

Rusia. Pe acest bi (fi, mi, pi, vi, și și cu alte vocale) îl vom mai vedea.

Brad

Brad după operat e un deal dela Măidan spre amiază. Brad ca nume de deal purcede din forma bar-ad (ce o avurăm în numele Bar-ad-la) bra-ad; bar, bra deal și ad=da loc. Dar' în Găllica și formele braid, braidh (W. Obermüller I 294 297) înseamnă deal. Bratanus azi Bradano riu în Lucania, din brad, deal, an, mi, și us (os) apă. După M. Boulet: braid la Scoți, foarte nalt braida la Galli cel mai nalt, de aci și su-veran; brad foarte nalt, bredalle în Picardia mare foule, braid, cel mai nalt. Brad deal în jud. Gorj, și d trecând în t, z, în România: Bratoce, Brăteni (va fi braten cu en loc, însă cu n înmoiat) Bratila (il mare, nalt) Bretina, Brezen, Brezom (brez-on) tot nume de munți. Dar de o miă de ori se poate dovedi, că cuvântul ce înseamnă deal, munte, înseamnă și mare, nalt, și atunci de regulă e pus înainte de cuvântul, ce înseamnă deal, munte. M. Boulet în dicționarul celtic arată că brad la Celți, braz și vraz la Bretoni înseamnă nalt, mare, breit la germani lat. În operat se zice că Brad deal își are numele dela brazii carii au fost cândva, pe acel deal; dar' după cele de mai sus un deal poate avea numele Brad, fără ca oarecândva să fie fost brazii pe el.

Dar' să cercetăm cuvântul brad, ca arbore nemțesce: Tanne, Fichte etc. cari se țin de soiul pin-ilor. La Dioscorides I. 104 se află arborele bratty, ce e tradus cu Sevenenbaum, sadebaum, magiarii Ciprus fenyő fr. sapin, Tanne. La Pliniu Ist. Nat. 24 41, sub brathy se amintesce uu arbore, acărui frunze se folosesc ca materie de afumat. Sparschuch (pag. 29) cuvântul brathy îl aduce în legătură cu celticul: bratha, ce înseamnă a împunge. De aci purcede cuvântul brad, pentru că bradul are frunze ce împung. Dar' și latinul pinus, numele soiului pentru abietine (abies) are înțeles de a împunge. Din pin(us) e spinus lat. spin sau spine românesce spinetum (spin-et) și aceste cuvinte, în limba latină mai întâiu le-a introdus Vergiliie (în Eclog. 2 v. 9. 5, 39) carele a fost celt și a murit la an. 19 a. Cr. Din brad, brad-et, din fag, faget ca și spinet; terenul de brazii de fagi. La celți aid (ed) un sufix ce arată plenitudine, mulțime de ceva; acest aid=ed=et e în spin-et fag-et; loc plin de spini, de fagi; dar et purcede și din da=ad ce înseamnă loc. Dar în loc de et se află și ik, brad-ic ce înseamnă loc ¹⁾ de aci în România satele: Brad-ic-eni Brad-ic-esci etc. Din pin-us e pun în îm-pun-g și strămutându-se p în f, e fenyő la Magiari, fin-i-or la noi, cu care se afumă în casă.

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

¹⁾ Acest ic la Celtobretoni azi e ek (ec). Le Gonidec pag. 51. Les mones terminées en ek, quand ik servent a designer un lieu (loc); Kanab-ek cănepisce; din canab, canal la noi. Acest ek se află în multe nume locale din părțile Slavene, și slavonii ținându-l de slavean unde ved nume cu ek la capăt îl dechiară de slavean.

Prelegeri din teoria muzicii

făcute pentru elevii Institutului pedagogic-teologic din
Caransebeș

Octava cea mai adâncă se numește *sub contra octavă*, tonurile ei se înseamnă cu monosilabe mari de două ori subtrase

Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si.

Tonul al optulea Do aparține la octava următoare, care se numește *contra octavă* și se înseamnă în modul următoriu:

Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si.

După octava aceasta urmează *octava mare* a cărei semnătură este:

Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si.

Urmează apoi *octava mică*

do, re, mi, fa, sol, la, si.

După aceasta urmează octava *odată (simplu) liniată*

do', re', mi', fa', sol', la', si'*

Urmează octava *de două ori (duplă) liniată*
do'', re'' mi'', fa'' sol'', la'', si''.

Mai urmează octava *de trei ori (triplă) liniată*
do''', re''', mi''', fa''', sol''', la''', si''''.

De patru ori (quadruplu) liniată
do''''', re''''', mi''''', fa''''', sol''''', la''''', si''''''.

Toate tonurile cuprinse în octavele care au o ordine statorită, formează la olaltă *sistemul tonurilor*.

Raportul vibrațiilor (duplă într'o secundă)

<u>Do</u>	din sub contra octavă	face	16' ₅
<u>Do</u>	"	contra octavă	" 33
<u>Do</u>	"	octava mare	" 66
do	"	octava mică	" 132
do'	"	octava simplu liniată	" 264
do''	"	" duplu liniată	" 528
do'''	"	" triplu liniată	" 1056
do''''	"	" quadruplu liniată	" 2112

Sistemul notelor

Precum se întrebuințează litere la scriere pentru a însemna sunetele cuvintelor vorbite, așa se folosesc și în muzică unele semne, prin care însemnăm tonurile cântate. Aceste semne se numesc *note*. Toate semnele, câte servesc pentru însemnarea tonurilor usitate în muzică, compun la olaltă ceea-ce numim *sistemul notelor*.

Formele notelor

Notele au felurite forme, după cum au să însemne durata mai lungă sau mai scurtă a tonurilor. Formele principale sunt: punctul • și oval gol ○ așa un semn se numește capul notei. Linia, care este în sus ori în jos, se numește linia sau gâtul notei.

* Unii autori folosesc în loc de virgulă (') linii (-) sau cifre cari se scriu deasupra de \dot{do} , \ddot{do} , $\ddot{\dot{do}}$, sau do^1 , do^2 , etc.

Tonul cel mai lung se înseamnă prin ○ care semn se numește notă întreagă.

Dacă adaugem la nota întreagă o linie în sus ori în jos ○ e dobândim jumătate de notă.

Un punct cu o linie ○ e un pătrariu de notă.

Un pătrariu de notă cu un steag (cârlig) ○ e o optime de notă.

Un pătrariu de notă cu două steaguri (cârlige)

○ e o șase-spre-zecime de notă.

Un pătrariu de notă cu trei steaguri (cârlige)

○ e o trei-zeci-și-doime de notă.

Un pătrariu de notă cu patru steaguri (cârlige)

○ e o șase-zeci-și-pătrime de notă.

Afară de aceste forme de note se mai folosește nota cu forma \equiv numită *brevis*, și este egală în durată cu două note întregi.

Raportul notelor cu durată relativă

Italianii și Francesii numesc notele cu următoarele numiri:

Italiani		Francezi
semibrevis	○	ronde (rond)
minima	○	blanche (blanș)
semiminima	○	noire (noar)
croma	○	croche (croș)
semicroma	○	demicroche (dmicroș)
biscroma	○	triplecroche (tripl'croș)
semibiscroma	○	quadruplecroche (quadrüplcroș)

În cazul când se scriu mai multe note de optimă, șase-spre-zecime etc. una după alta, pentru a economisa în scriere și a dobândi orientare mai bună se scriu în modul următoriu:

Explicare. Notele odată legate sunt optimi, de două ori șase-spre-zecimi, de trei ori trei-zeci-și-doimi, de patru ori șase-zeci-și-pătrimi.

(Va urma)

Varietăți

Congregațiunea de toamnă a comitatului nostru s'a început Vineri. Obiecte de interes pentru noi în această congregațiune a fost o interpelație a Dlui avocat Bredicean, aruncul pentru acoperirea speselor mileniului și cestiunea limbei în școala de agronomie din Logoj. D-l Bredicean bazându-se pe lege a întrebat pe D-l Vicecomite, că ce dispoziții va lua față de acei purtători de matricule, cari schimosesc numele de botez și conumele acelora, pe cari fi introduc în matricule. și de lege la cari s'a provocat interpelantul zice, că nimenea nu are voie să poarte alt nume decât acel al familiei și cel dat de părinți resp. tutori. D-l vicecomite a răspuns, că cât îi va fi cu putință va insista, ca numele române să rămână neschimbate. Traducerea în ungurese să se facă în paranteze. Românii prezenți — afară de slujbași — au votat în contra aruncului pentru mileniu. Limba școlii de agronomie, ce se va deschide cât de curând în Logoj, va fi cea a elevilor, adică cea română; elevii însă să vor introduce și în limba magiară — așa asigură cel puțin dl Vicecomite.

Dare de samă și mulțămă publică. (Continuare din Nrul trecut). Vasile Dintean 20 cr., Constantin Dodencia 20 cr., Paul Engleiter 10 cr., Franz Fischer 10 cr., Johann Feit 20 cr., Franz Gaig 10 cr., Sebastian Gaig 10 cr., Iosif Gruescu 50 cr., Vasile Gruescu 10 cr., Johann Grunderad 20 cr., Franz Dvorzsák 10 cr., Franz Dvorzsák 20 cr., Albert Hinreck 10 cr., Ezechias Holenschwank 10 cr., Franz Hollerschmidt 30 cr., Wenzel Feit 10 cr., Johann Hollerschwandter 20 cr., Josef Hollerschwandter 08 cr., Nikolaus Hollerschwandter 30 cr., Robert Hollerschwandter 10 cr., Sebastian Hollerschwandter 20 cr., Sigmund Hollerschwandter 20 cr., Petru Elena Dumitru 30 cr., Wenzel Rach 10 cr., Stefan Imling 1 fl., Josef Gombos 10 cr., George Iorgovan 10 cr., Partel Clump 10 cr., Veta Iorgovan 05 cr., Iosefina Iorgovan 05 cr., Johann Kopf 10 cr., Șofron Colojora 02 cr., Wendelin Kreisl 10 cr., Albert Krischer 10 cr., Eduard Krischer 10 cr., Dumitru Cusma 11 cr., Petru Cusma 10 cr., Vasile Cusma 10 cr., Ribard Lang 04 cr., Josef Lisi 20 cr., Ernest Loisl 20 cr., Carl Loisl 40 cr., Josef Loisl 20 cr., Franz Loisl 12 cr., Josef Loisl 20 cr., Andreas Meigas 10 cr., Georg Maches 10 cr., Josef Maches 10 cr., Vasile Maldea 10 cr., Filip Manescu 1 fl., Dumitru Maldea 10 cr., Arnold Moser 10 cr., Carl Moser 10 cr., Ludvig Moser 10 cr., Caidan Moser 10 cr., Dumitru Munteanu 20 cr., Filip Munteanu 10 cr. (Va urma)

ad Nr. 901 A. 1895.

Publicare

Comunitatea de avere intenționează, spre a răspândi între împăduriți și petrăritul [Steinmetzarbeiten], a plasa cu 1-a Noemvrie a. c. în etablissementul Dlui Ioan Bibel din loc pentru învățarea petrăritului doi tineri în etate de 14—17 ani.

Toate spesele de întreținere pentru acești tineri le poartă Comunitatea de avere.

În urmarea aceasta sunt provocați toți acei împăduriți, cari doresc ca copiii lor să învețe petrăritul a să afla dimpreună cu copiii lor în ziua de 31 Octomvrie a. c. st. n. la 8 oare n. a. la Comitetul Comunității de avere, unde vor primi informațiuni mai de aproape.

Caransebeș, în 7 Octompre 1895. 1—1 [76].

Comitetul Comunității de avere

Ioan Popoviciu m. p. Ilie Curescu m. p. Patr. Drăgălina m. p.

Nr. 894 A. 1895.

Publicare

Comunitatea de avere a fostului regiment confinar romano-banatic Nr. 13. dă dela 1 Ianuarie 1896 începând pe unul sau mai mulți ani în arendă ospătăria „la omul sălbatic“ [Zum wilden Mann] din Teregova (Criva vis-a-vis de gara călei ferate), care a fost înzestrată cu dreptul de cărcimărit.

Reflectanții la aceasta arendare au să subștearnă ofertele lor până la 31 Octomvrie a. c. Comitetului Comunității de avere.

Ofertele încurse după terminul indicat, precum și ofertele cari nu s'au compus și adjustat în sensul condițiunelor nu să vor primi.

Condițiunile să pot vedea la Comitetul Comunității de avere.

Caransebeș în 7 Octomvrie 1895. 1—1 [73]

Comitetul comunității de avere

Ilie Curescu m. p.
președinte.

Ioan Popoviciu m. p. Patriciu Drăgălina m. p.

Publicațiune

Reuniunea de agricultură din Caransebeș a votat în adunarea generală din 26 Februarie 1893 un stipendiu de 150 fl. pentru un aspirant, care ar fi aplecat a cerceta școala agronomică din Logoj, care are scopul a da elevilor cunoștințele teoretice și practice pentru ca elevii absoluți să fie capabili a conduce rațional economii mai mici.

Deschizându-se aceasta școală la 1 Noemvrie a. c. (stilul nou) să provoacă cei ce aspiră a obține acest stipendiu a să presenta la comitetul reuniunii din Caransebeș cel mult până la 20 Octomvrie a. c. st. n. 10 oare a. m.

Condițiuni:

1. Aspirantul să fie trecut de 17 ani.
2. Să fie de constituția trupească sănătoasă, robustă, capabilă de lucruri economice,
3. Să scie scrie și ceti.
4. Cei-ce au satisfăcut serviciului militarului sau sunt asentați la miliția teritorială sunt preferiți.

Caransebeș la 29 Septemvrie [10 Octomvrie] 1895.

Ioan Topal
președinte.

Iosif Bălan
secretariu.

1—2 [75]

Concurs

La școala comunală elementară din Cireșu-Zăvoiu, cu limba de propunere română și magiară este de întregit postul de învățătoriu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 400 fl.
2. Pentru scripturistică 4 fl.

3. 12 metri cubici lemne de ars.
4. Locuință naturală cu grădină de legumi.

Suplicele timbrate regulat, scrise în limba magiară și adresate către Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, sunt a se trimite la comitetul adm. a Comitatului Căraș-Severin cel mult până la 31 Octombrie 1895.

Reflectanții se se prezenteze în persoană la Magnificența Sa Dl Inspector regesc de școale.

Cireșa-Zăvoiu, în 4 Octombrie 1895.

[71] 1—3

Scaunul școlastic

CONCURS

La școala comunală elementară din Voislova-Valeamare, cu limba de propunere română și magiară este de întregit postul de învățătoriu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 378 fl. 40 cr. și 18 măsurii de cucuruz.
2. Pentru scripturistică 10 fl.
3. 48 metri cubici lemne de foc, din care are a se încălzi și școala.

Suplicele timbrate regulat, scrise în limba magiară și adresate către Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, sunt a se trimite la comitetul adm. a Comitatului Căraș-Severin cel mult până la 31 Octombrie 1895.

Reflectanții se se prezenteze în persoană la Magnificența Sa D-l Inspector regesc de școale.

Voislova-Valeamare în 4 Octombrie 1895.

[72] 1—3

Scaunul școlastic

CONCURS

Conform ordinațiunei consistoriale ddto 18 August a. c. Nr. 2421 șc. se eserie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din Uliuc, protopresbiteratul Buziașului, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 128 fl. 50 cr.
2. 12 Hl. de grâu.
3. 12 Hl. de cucuruz.
4. Pentru 36 metri de lemne, aduse în curtea școalei, din cari are a se încălzi și sala de învățământ 72 fl.
5. 4 jugere de pământ.
6. Cortel liber cu grădină intravilană și extravilană.
7. Dela înmormântări unde va participa 20 cr.
8. Paușal pentru scripturistică 5 fl.
9. Paușal pentru participarea la conferințele învățătoresci 10 fl.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul a compune socoțile bisericesci și școlare și a purta agențele notariale ale comitetului și sinodului parohial.

Reflectanții au să-și înainteze recursele cu documentele prescrise, adresate comitetului parohial, administratorului protopresbiteral Aureliu Drăgan în Ghilad, per Csákova, și se vor presenta în vr'o Duminecă sau sârbătoare în s. biserică, dar nu în ziua alegerii.

Din ședința comitetului parohial ținută în Uliuc în 27 August 1895.

[70] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Aureliu Drăgan adm. protopop.

2913 szám tkv. 1895.

Árverési hirdetés kivonat

A karánsebesi kir. törvény-zék mint telekkönyvi hatóság közhírre teszi, hogy Radu Tivadar karánsebesi ügyvéd által képviselt Kersa Gedeon turnuli lakos végrehajtónak özv. Ambrus Mária turnuli lakos végrehajtást szenvedő ellen 32 frt. és járulékai iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte.

Minek folytán a karánsebesi kir. törvényszék mint tkvi hatóság keületében és a Turnul község $\frac{28 \text{ ház}}{45 \text{ lap}}$ sz. tkvben felvett ház és 330 öl házhely 125 frtban a 75 hrsz Valea-lupului vid. 150 □ öl I oszt. szántó 10 frtban a 76 hrsz Valea-lupului vid. 150 öl I oszt. szántó 64 frtban, a 64 hrsz Săliștié vid. 770 öl kert 30 frtban az auf den berg la Lac vid. 85 öl kert 9 frtban, Pleascha vid. 1450 öl kert 78 frtban megállapított kikiáltási árban 1895 évi Oktober hó 22-ik napjának délelőtt 9 órakor Turnul község házában megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni u. m.

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felüli ígéretet senki sem tenne az árverésre kitűzött ingatlan a kikiáltási áron alól is eladatni fog.

2. Árverezni szándékozok tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagy is 12 frt 50 kr., 1 frt., 6 frt. 40 kr., 3 frt. 90 krt, és 7 frt. 81 krt készpénzben, vagy az 1881 LX t. cz. 42 §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi November hó 1-én 3333 sz. a. kelt J. M. R. 8 §-ban kijelölt óvadék képes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881 évi LX t. cz. 170. §-a értelmében a bánat pénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. törvényszék és Turnul község előjárásánál tekinthetők meg.

Karánsebesen, a kir. törvényszék mint tkvi hatóságtól 1895 évi Julius hó 8.

1—1 [74]

Jurka
kir. tszéki bíró.

Se serie licitațiune asupra imobilelor văduvei Maria Ambrus din Turnul pentru acoperirea datoriei de 32 fl. și a intereselor. Licitațiunea se va ținea în 22 Octobrie a. c. stil nou la 9 oare dimineața, la casa comunală din Turnul.

